

Opas ampuma-aseiden vaarattomaksi tekemisestä

Juho Järvinen ja Patrik Lapinlampi

5/2021

TIIVISTELMÄ

Juho Järvinen ja Patrik Lapinlampi: Opas ampuma-aseiden vaarattomaksi tekemisestä

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Kimmo Kuukasjärvi ja Jenita Rauta

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa poliisin käyttöön opas, jossa opastetaan tekemään yleisimmät Suomessa poliisin haltuun ottamat ampuma-asetyypit vaarattomaksi. Opas antaa toimivan ja turvallisen mallin käsitellä ampuma-aseita ja tehdä ne vaarattomaksi.

Opinnäytetyö on tehty toiminnallisen opinnäytetyön vaatimusten mukaan. Työ sisältää kaksi osaa: kirjallisen osuuden eli raportin ja oppaan eli produktin. Raportissa käsitellään ampuma-aseita ja niihin liittyvää lainsäädäntöä, sekä poliisin tehtäviä liittyen ampuma-aseisiin. Lisäksi raportissa käsitellään produktina olevan oppaan tekemiseen liittyvää prosessia. Tähän sisältyy merkitsemistavan testaaminen sekä merkitsemistavan lopullinen ratkaisu.

Produktina olevassa oppaassa käsiteltävät ampuma-aseet on rajattu Suomessa yleisempiin poliisin haltuun ottamiin ampuma-aseisiin. Oppaan teon loppumetreillä opas koeponnistettiin kahdella koehenkilöllä. Kokeesta saadun palautteen sekä omien havaintojemme perusteella kehitimme oppaan sen lopulliseen muotoon.

Produktia ei ole hyväksytty poliisihallituksen viralliseksi oppaaksi, mutta annamme oppaan poliisiorganisaatiolle käytettäväksi sellaisenaan tai jatkokehittämistä varten.

Sivumäärä: 31 + 19 liitesivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Toukokuu 2021

Avainsanat: Ampuma-ase, Opas, Ampuma-aselaki, Työturvallisuus, Poliisi

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto.....	1
1.1 Aiheen valinta.....	1
1.2 Toiminnallinen opinnäytetyö	1
1.3 Kohderyhmä.....	2
1.4 Rajaus	2
1.5 Opinnäytetyön tarpeellisuus ja tavoitteet	2
2 Ampuma-ase	4
2.1 Ampuma-asetyypit.....	4
2.1.1 Pistooli	5
2.1.2 Revolveri.....	6
2.1.3 Kivääri.....	7
2.1.4 Haulikot.....	8
2.2 Toimintatavat.....	9
2.2.1 Kertatuli.....	9
2.2.2 Lippaallinen kertatuli	9
2.2.3 Itselataava kertatuli	10
2.2.4 Sarjatuli.....	10
3 Ampuma-aseet Suomessa.....	11
3.1 Ampuma-aseisiin liittyvä lainsäädäntö Suomessa	12
3.2 Deaktivoidut aseet.....	13
4 Poliisin tehtävät ampuma-aseisiin liittyen	14
5 Produkti	15
5.1 Suunnittelu	15
5.2 Toteutus	16
5.2.1 Narun valitseminen	17
5.3 Narun ensimmäinen kokeilu	18
5.3.1 2 mm narun kokeilu.....	19
5.3.2 3,12 mm narun kokeilu	20
5.3.3 4 mm narun kokeilu.....	21

5.4 Narun toinen kokeilu.....	22
5.4.1 Kokeilu revolverilla	22
5.4.2 Kokeilu lippaallisella kertatulikiväärillä	22
5.4.3 Kokeilu haulikoilla.....	23
5.5 Produktin kokeiluversio.....	24
5.5.1 Produktin kokeilu.....	24
5.5.2 Kokeen johtopäätökset ja päätyminen nippusiteeseen	25
5.6 Vuoropuhelu asetarkastajan kanssa.....	25
5.7 Turvallisuus	26
6 Pohdinta	27
6.1 Opinnäytetyön tekeminen	27
6.2 Produktin eteneminen ja lopputulos.....	27
6.3 Kehitysmahdollisuudet.....	28
6.4 Itsearviointi	29
Lähteet	30
Liite.....	31

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Huomasimme koulutuksen aikana eräässä harjoituksessa, että osalle kurssitovereistamme oli hie-
man hankaluuksia saattaa heille vieras ampuma-ase vaarattomaksi. Tämän jälkeen aloimme yh-
dessä pohtimaan, miksei poliisin peruskoulutukseen kuulu muiden ampuma-aseiden, kuin virka-
aseen käsittely. Työelämässä poliisit kohtaavat useita muitakin ampuma-aseita ja olisi työturvalli-
suuden kannalta hyvä saada ampuma-aseet varmistetuksi ennen niiden tarkempaa käsittelyä ja
kuljettamista.

Kysyimme muutamalta samalla kurssilla olevalta opiskelijalta, osaisivatko he tyhjentää turvalli-
sesti muita ampuma-aseita, kuin pistoolin ja kokevatko he opasta tarpeelliseksi. Jokainen heistä
koki oppaan hyväksi ideaksi ja tarpeelliseksi. Henkilöt, jotka kokivat osaavansa tehdä muitakin am-
puma-aseita, kuin pistoolin vaarattomaksi olivat käsitelleet aikaisemminkin ampuma-aseita, joko
puolustusvoimien palveluksessa tai metsästysharrastuksessa. Tämä herätti mielenkiintomme asiaa
kohtaan ja aloimme selvittää, oliko aiheesta kenties aiemmin tehty opinnäytetyötä. Yllätyksek-
semme emme löytäneet ainuttakaan opinnäytetyötä aiheesta, joten päätimme tehdä sellaisen itse.
Kysyimme myös harjoittelun aikana jo virassa olevilta oppaan tarpeellisuudesta ja varsinkin Kouvo-
lan pääpoliisiaseman asetarkastaja piti oppaan tekemistä hyvänä ideana, koska Poliisiammattikor-
keakoulussa aihetta ei juuri käsitellä. Koska opasta pidettiin hyvänä ideana ja tarpeellisenä, pää-
timme tehdä sellaisen yhdessä ja samalla tehdä siitä opinnäytetyön varsinkin, kun sellaista ei ole
vielä tehty poliisiammattikorkeakoulussa.

1.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä: käytännön toiminnan ohjeista-
mista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Lopputuote voi olla esimerkiksi: vi-
deo, käsikirja, opas, tietokoneohjelma tai mikä tahansa muu lopputuote. (Vilkkä & Airaksinen
2004.)

Olimme molemmat miettineet jo koulutuksen alkuvaiheessa, että haluamme tehdä opinnäyte-
työmme toiminnallisena tutkimuksellisen sijasta. Olemme molemmat enemmän käytännönläheisiä
ja halusimme tehdä jonkun lopputuotteen opinnäytteemme yhteydessä.

1.3 Kohderyhmä

Työmme kohderyhmään kuuluvat kaikki poliisin virassa työskentelevät, mutta erityisesti kohderyhmään kuuluvat kentällä toimivat poliisit ja poliisiopiskelijat. Etenkin useat opiskelijat kokivat epävarmuutta ampuma-aseiden vaarattomaksi tekemisessä, koska heillä ei ole kokemusta kuin virkaaseen käsittelystä koulutuksen puolesta.

1.4 Rajaus

Ajatuksenamme on rajata työssä käsiteltävät ampuma-aseet yleisimpiin Suomessa poliisin haltuun ottamiin ampuma-aseisiin. Työssä käsittelemme pistoolin, revolverin, pumppuhaulikon, taittuvapiip-puisen haulikon, puoliautomaattihaulikon ja lippaallisen kertatulikiväärin. Emme käsittele työssä it-selataavia kiväärejä, mustaruutiaseita tai erityisen vaarallisia ampuma-aseita (ERVA), kuten naami-oituja ampuma-aseita, sarjatuliaseita tai sinkoja. Rajaamme kyseiset asetyypit pois niiden harvi-naislaatuisuuden tai erilaisuuden takia. Esimerkiksi naamioituja ampuma-aseita on monenlaisia ja toimintaperiaatteet saattavat vaihdella. Aiheen rajauksessa auttoi Kouvolan pääpoliisiaseman ase-tarkastajan sekä opinnäytetyöohjaajan kanssa käydyt keskustelut.

Emme myöskään käsittele työssä aseotteita tai ase käsittelyä yleisiä periaatteita tarkemmin, sillä tarkemmat ase käsittelyohjeet eri asetyypeille vaatisivat yksinään jo oman oppaansa tai koulutuk-sen. Pyrimme kuitenkin antamaan opinnäytetyössä kaikille ampuma-aseille yhtenäisen toiminta-mallin, kuinka tehdä ampuma-ase turvalliseksi.

1.5 Opinnäytetyön tarpeellisuus ja tavoitteet

Poliisin työn kannalta on erityisen tärkeää huomioida työturvallisuus. Siksi onkin olennaista, että poliisin haltuun ottamat ampuma-aseet saatetaan turvallisiksi ennen niiden kuljettamista tai tarkem-paa käsittelyä. Kaikki ampuma-aseet eivät ole yhtä turvallisia ja suojattuja, kuin poliisin käyttämät ampuma-aseet. Tasaisesti julkaistaan uutisia, joissa kerrotaan ampuma-aseiden launneen niiden tippuessa ja osuessaan maahan. Joskus tilanteissa säästytään vammoilta, joskus syntyy lieviä vammoja. Näin kävi esimerkiksi Yhdysvalloissa, kun FBI:n agentti hyppäsi voltin tanssilattialla ja hänen kantama ampuma-ase putosi. Ampuma-aseen osuessa lattiaan se laukesi ja luoti osui sivul-lista jalkaan. (Mtv uutiset, 11.7.2018.) Joskus vahinko johtaa jopa kuolemaan. Näin kävi Afrikassa, kun todisteeksi tuotu haulikko pudottuaan laukesi ja osui syyttäjään, joka menehtyi saamiinsa vam-moihin (Iltalehti, 22.11.2019). Lisäksi osa ampuma-aseista voi laueta herkästi, kun niitä käsitellään, vaikka tarkoituksena ei olisi ampua aseella. Helsingissä sijaitsevassa ravintolassa mies näpelöi ampuma-asetta housuntaskussaan, minkä seurauksena ampuma-ase laukesi (Yle, 9.7.2020).

Koemme työn olevan hyödyllinen sekä itsellemme, että poliisille. Opimme itse työtä tehdessä, kuinka käsitellä ja tehdä ampuma-aseista vaarattomia mahdollisimman turvallisella tavalla. Samalla työ on poliisille hyödyllinen. Opasta voidaan käyttää myöhemmin mahdollisesti opetuskäytössä ja työelämässä ampuma-aseen tullessa vastaan voi käyttäjä varmistaa oppaasta, kuinka ampuma-ase on turvallista tyhjentää.

Pyrimme työllä tekemään poliisille selkeän oppaan kohta kohdalta, kuinka tehdä eri ampuma-ase tyypit vaarattomaksi. Opinnäytetyön lisäksi selvitämme selkeää merkitsemistapaa, joka kertoo visuaalisesti, että ampuma-ase on tarkistettu. Tällöin voitaisiin visuaalisesti todeta, että ampuma-ase on jonkun toimesta varmistettu koskematta itse ampuma-aseeseen. Tarkoitus on myös, että kyseinen merkitsemistapa fyysisesti estää ampuma-aseen virittämisen tukkimalla piipun siten, ettei patruuna mahdu pesittymään patruunapesään.

2 AMPUMA-ASE

Ampuma-aseen määritelmä löytyy ampuma-aselain 1 luvun 2 pykälästä. Ampuma-aseella tarkoitetaan välinettä, jolla ruutikaasupaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla voidaan ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia taikka lamaannuttavia aineita. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Tässä opinnäytetyössä puhuttaessa ampuma-aseista, tarkoitamme juuri ampuma-aselain määritelmän mukaisia laitteita.

Samassa pykälässä ilmaistaan myös, että ampuma-aseeksi luokitellaan paukkupatruunoiden laukaisemista varten tehty esine, ellei sen muuttamista ole teknisesti estetty vastaamaan yllä olevan mukaiseksi. Ampuma-aseeksi ei kuitenkaan luokitella rakennustöihin suunniteltuja naulaimia, hengenpelastuksessa tai teknisessä tai teollisessa käyttötarkoituksessa olevia välineitä. Myöskään teurastukseen suunnitellut välineet eivät kuulu ampuma-aseen määritelmään. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Hallituksen esityksen mukaan ampuma-aseen määritelmää ei myöskään täytä ampuma-asetta muistuttava lelu, koska niistä puuttuu ampuma-aseisiin liittyvä vaaran mahdollisuus (He 183/1997).

Tässä opinnäytetyössä käsitellään ampuma-aseita, joilla voidaan ampua luoteja tai hauleja, kuten pistoolit ja haulikot. Työstä on rajattu pois ERVA-aseet, kuten rynnäkkökiväärit ja singot. Työssä ei myöskään käsitellä kaasusumutinta, vaikka se täyttääkin ampuma-aseen määritelmän.

2.1 Ampuma-asetyypit

Ampuma-aselain 6 §:ssä on määritelty erilaiset ampuma-asetyypit, joita on yhteensä 13 kappaletta. 1) Haulikko, 2) Kivääri, 3) Pienoiskivääri, 4) Pistooli, 5) Pienoispistooli, 6) Revolveri, 7) Pienoisrevolveri, 8) Yhdistelmäase, 9) Kaasuase, 10) Merkinantoase, 11) Mustaruutiase, 12) Muu ampumaase ja 13) Deaktivoitu ase (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724). Tässä opinnäytetyössä käsittelemme jäljempänä tarkemmin haulikon, pistoolin, pienoispistoolin, revolverin, pienoisrevolverin, lippaallisen kertatulikiväärin, pienoiskiväärin ja deaktivoitun ase. Kerromme myös millaisia ovat ampumaaseiden eri toimintatavat.

Ampuma-aseet jaetaan myös lyhyisiin ja pitkiin ampuma-aseisiin. Lyhyen ampuma-aseen kokonaispituus on enintään 600 millimetriä ja piipun kokonaispituus enintään 300 millimetriä. Pitkällä ampuma-aseella tarkoitetaan niitä ampuma-aseita, jotka ylittävät lyhyen ampuma-aseen määritelmän. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.)

2.1.1 Pistooli

Pistooli on lyhyt ampuma-ase, joka on suunniteltu ja valmistettu yhden käden otteella ammuttavaksi (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724). Usein pistoolilla kuitenkin ammutaan kahden käden otteella osumatarkkuuden parantamiseksi. Pistoolin luvanvaraisia osia ovat runko, luisti ja piippu (Aseiden luvanvaraiset osat). Pienoispistooli on muuten vastaava, mutta siinä käytetään ainoastaan reunasyytteistä enintään .22 kaliiperista patruunaa (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724).

Kuva 1. Pistooli ja sen osat (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuvassa 1 Pistoolin osat numeroituna

1. Luisti
2. Piippu
3. Jousi
4. Runko
5. Lipas

2.1.2 Revolveri

Revolveri on yhdellä kädellä amuttava lyhyt ampuma-ase, jossa on pyörivä patruunarulla (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724). Revolverin luvanvaraisia osia ovat runko, rulla ja piippu (Aseiden luvanvaraiset osat). Pienoisrevolveri on muuten vastaava, mutta siinä käytetään ainoastaan reunasyytteistä enintään .22 kaliiperista patruunaa (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724).

Kuva 2. Revolveri ja sen osat. (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuvassa 2 Revolverin osat numeroituna

1. Piippu
2. Runko
3. Rulla
4. Iskuvasara
5. Rullan luukku (Ympyröity)
6. Hylsyn ulostyöntäjä

2.1.3 Kivääri

Kiväärillä tarkoitetaan kahdella kädellä ammuttavaa rihlapiippuista pitkää ampuma-asetta, joka on tarkoitettu olkapäätä vasten tuettavaksi. Kiväärissä käytettävä patruuna on joko keski- tai reunasytytteinen. Pienoiskivääri on muuten vastaava, mutta siinä käytetään ainoastaan reunasytytteistä enintään .22 kaliiperista patruunaa. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.)

Kiväärin luvanvaraisia osia ovat piippu, sulkulaite, sulkukappale, lukon kehys ja sulkulaitteen runko (Aseiden luvanvaraiset osat).

Kuva 3. Lippaallisen kertatulikiväärin osat (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuvassa 3 Lippaallisen kertatulikiväärin osat numeroituna

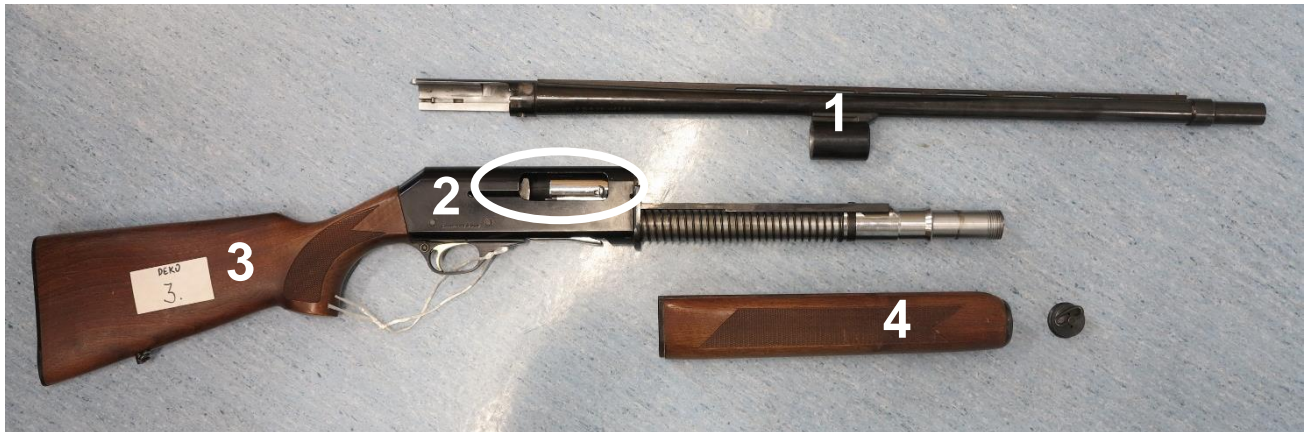
1. Lukko
2. Piippu
3. Tukki
4. Lipas
5. Sulkulaitteen runko

2.1.4 Haulikot

Haulikolla tarkoitetaan kahdella kädellä ammuttavaa olkapäätä vasten tuettavaa sileä- tai rihlapiipuista pitkää ampuma-asetta, jossa käytetään haulikon patruunaa (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724).

Haulikoita on useita erilaisia ja niiden toimintatavat vaihtelevat. Haulikoita on muun muassa kertatulella-, lippaallisella kertatulella- ja itselataavalla kertatulella toimivia. Ampuma-aseiden eri toimintatapoja käsittelemme tarkemmin myöhemmissä luvuissa.

Pumppu- ja puoliautomaattihaulikoiden eli lippaallisella kertatulella sekä itselataavalla kertatulella toimivien haulikoiden luvanvaraisia osia ovat piippu, runko, sulkulaite ja luisti. Kertatulella toimivien haulikoiden eli taittuvapiippuisten haulikoiden luvanvaraiset osat ovat piippu tai piiput ja runko. (Aseiden luvanvaraiset osat.)

Kuva 4. Puoliautomaattihaulikko ja sen osat (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuvassa 4 puoliautomaattihaulikon osat numeroituna

1. Piippu
2. Sulkulaite
3. Tukki
4. Etutukki

Kuva 5. Taittuvapiippuinen kertatulihaulikko ja sen osat (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuvassa 5 taittuvapiippuisen kertatulihaulikon osat numeroituna

1. Piippu
2. Piipun aukaisuvipu
3. Etutukki
4. Tukki

2.2 Toimintatavat

Ampuma-aseilla on erilaisia toimintatapoja, riippuen niiden rakenteellisista ominaisuuksista. Ampuma-aselain määrittelemät ampuma-aseiden toimintatavat ovat: kertatuli, lippaallinen kertatuli, it-selataava kertatuli ja sarjatuli.

2.2.1 Kertatuli

Kertatuli toiminnalla olevan ampuma-aseen piippu täytyy ladata uudella patruunalla jokaisen laukauksen jälkeen. Ampuma-ase täytyy myös virittää uudelleen ulkopuolisen voiman avulla. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Kertatuliaseita ovat esimerkiksi mustaruutiaseet ja taittuvapiippuiset haulikot.

2.2.2 Lippaallinen kertatuli

Lippaallisella kertatuli toiminnalla tarkoitetaan lippaalla varustettua ampuma-asetta, jonka jokainen piippu tai putki on laukauksen jälkeen ladattava uudella patruunalla. Lisäksi ampuma-aseen laukai-

sukoneisto on jokaisen piipun tai putken osalta viritettävä ulkopuolisella voimalla uudestaan laukauksen jälkeen. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Lippaallisia kertatuliaseita ovat esimerkiksi pumppuhaulikot.

2.2.3 Itselataava kertatuli

Itselataava kertatuli ampuma-ase latautuu ja virittäytyy ampumakuntoon jokaisen laukauksen jälkeen ilman ulkopuolista voimaa. Virittäytyminen tapahtuu laukauksesta syntyvän energian avulla. Yhdellä liipaisimen painalluksella voidaan laukaista vain yksi patruuna patruunapesästä. Ensimmäinen patruuna joudutaan kuitenkin lataamaan ulkopuolisen voiman avulla, kun ampuma-aseeseen on asetettu ladattu lipas. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Useimmat nykyaikaiset pistoolit, kuten poliisin virka-aseet, ovat itselataavia kertatuliaseita.

2.2.4 Sarjatuli

Sarjatuli toiminnalliset ampuma-aseet täytyy ensimmäisellä kerralla virittää ulkopuolisen voiman avulla. Ensimmäisen laukauksen jälkeen ampuma-ase kuitenkin virittää ja lataa itsensä ampumakuntoon automaattisesti laukauksesta syntyneen energian avulla. Sarjatuli toimisella ampuma-aseella voidaan laukaista useampi patruuna yhdellä liipaisimen painalluksella. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Useimmissa nykyaikaisissa rynnäkkökivääreissä on mahdollista käyttää sarjatulitoimintaa.

3 AMPUMA-ASEET SUOMESSA

Suomessa on ampuma-aselupia yli 1,5 miljoonaa ja luvanhaltijoita 600 000 (Sisäministeriö). Eli jokaisella luvanhaltijalla olisi 2,5 luvallista asetta. Ampuma-aseiden suuri määrä on selitettävissä suomalaisten metsästys- ja muun aseharrastuksen myötä. Lisäksi Suomessa on useita luvattomia ampuma-aseita. Tarkkaa määrää ei kukaan pysty selvittämään, mutta arviolta luvattomia ampuma-aseita on jopa 35 000. (Keskipohjanmaa, 27.10.2019.) Suomessa luvattomat ampuma-aseet ovat yleensä peräisin pimeiltä markkinoilta, saatu aikoinaan sotasaaliina, kuolinpesille jääneitä tai varastettuja.

Suomessa oli luvallisia ampuma-aseita vuonna 2020 yhteensä 1 672 224 kappaletta (Taulukko 1a ja 1b). Eniten ampuma-aseita oli vuonna 2020 Itä-Suomen poliisin alueella. Suomessa on eniten luvallisia haulikoita ja toiseksi yleisin ampuma-ase on kivääri, joita on melkein puoli miljoonaa kappaletta.

	Ase lkm	Kivääri	Haulikko	Pienoiskivääri	Pienoispistooli	Pienoisrevolveri	Pistooli	Revolveri	Summa
2020	5500 Helsinki	17 264	21 125	9 670	6 246	1 409	9 748	3 275	69 812
	5530 Länsi-Uusimaa	20 377	26 481	12 142	5 535	1 065	7 352	2 074	75 567
	5560 Itä-Uusimaa	25 155	31 689	14 641	7 361	1 457	9 513	2 856	94 291
	5590 Häme	30 143	30 674	16 574	7 440	1 148	7 525	1 966	96 013
	5620 Kaakkois-Suomi	24 911	30 473	14 992	7 061	1 054	7 615	1 614	88 556
	5650 Lounais-Suomi	39 315	52 633	29 101	12 207	2 062	14 973	3 478	155 196
	5680 Sisä-Suomi	55 945	74 836	34 476	14 332	2 280	15 020	3 593	202 570
	5710 Pohjanmaa	41 308	56 917	25 258	8 761	1 185	8 273	1 759	144 155
	5740 Itä-Suomi	61 860	99 516	33 971	10 917	1 509	10 498	1 924	221 254
	5770 Oulu	68 112	93 503	27 522	7 890	880	8 144	1 577	209 028
	5800 Lappi	39 543	40 502	13 805	3 842	467	4 254	848	103 717
	5830 Ahvenanmaa	4 570	7 220	2 930	407	94	271	82	15 586
		Aseen sijainti	479 881	644 146	270 339	101 772	15 758	120 272	27 355

Taulukko 1a. Luvallisten ampuma-aseiden lukumäärä Suomessa ja niiden sijainti vuonna 2020. (Polstat 3.1.2021)

Ase lkm.		Mustaruutiase	Konekivääri	Konepistooli	Rynnäkkökivääri	Kranaatinheitin	Sinko
2020	5500 Helsinki	495	215	279	43	42	1
	5530 Länsi-Uusimaa	380	43	101	17	0	0
	5560 Itä-Uusimaa	486	511	551	53	12	6
	5590 Häme	440	23	70	10	0	0
	5620 Kaakkois-Suomi	388	118	246	83	1	0
	5650 Lounais-Suomi	883	122	379	42	1	0
	5680 Sisä-Suomi	1 599	113	313	63	0	0
	5710 Pohjanmaa	483	40	159	12	0	0
	5740 Itä-Suomi	606	102	295	56	0	0
	5770 Oulu	1 014	104	246	34	2	0
	5800 Lappi	273	72	96	15	0	0
	5830 Ahvenanmaa	12	0	0	0	0	0
	Aseen sijainti	7 752	1 517	2 915	447	63	7

Taulukko 1b. Luvallisten ampuma-aseiden lukumäärä Suomessa ja niiden sijainti vuonna 2020. (Polstat 3.1.2021)

3.1 Ampuma-aseisiin liittyvä lainsäädäntö Suomessa

Suomessa lainsäädännöllisesti ampuma-aseita käsittelee lähinnä laki ampuma-aseista ja ampuma-aseasetus. Ampuma-aseet mainitaan kuitenkin useassa muussakin laissa, esimerkkinä mainittakoon metsästyslaki, poliisilaki, järjestyslaki ja rikoslaki. Ampuma-aselaissa määritellään muun muassa mitkä ja millaisia ampuma-aseet ovat, ampuma-aseiden toimintatavat, ampuma-asetyypit, luvanvaraisuudet ja elinkeinon harjoittaminen.

Ampuma-aselain 3 §:ssä kerrotaan, mikä katsotaan ampuma-aseen osaksi. Näitä ovat aseiden runko, lukon kehys, piippu, luisti, patruunarulla, patruunapesä, sulkulaite, sulkukappale, äänenvaimennin sekä toiminnallisesti vastaava osa. Lisäksi ampuma-aseen osaksi katsotaan latauslaite tietyin edellytyksin, jotka löytyvät ampuma-aselaista. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Latauslaite tunnetaan paremmin yleiskielessä ampuma-aseen lippaana.

Patruuna puolestaan määritellään ampuma-aselain 5 §:ssä. Patruunalla tarkoitetaan aseessa käytettävää hylsyn, nallin, ruudin ja ammuksen yhdistelmää. Patruunoita on lisäksi määritelty olevan kuutta eri tyyppiä. (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724.) Ammus on määritelty 4 §:ssä seuraavalla tavalla: Ammus on räjähdyspaineen avulla ammuttava luoti, hauli tai muu tarvike, joka voi aiheuttaa vaaraa ihmiselle (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724).

ERVA-aseilla tarkoitetaan ampuma-aselain 9 §:ssä mukaan sinkoa, kranaatinheitintä, takaaladattavaa tykkiä, ohjus- ja raketinheitinjärjestelmää, sarjatuliasetta ja naamioitua ampuma-asetta (Ampuma-aselaki 7.6.2019/724). Hallituksen esityksessä otetun kannan mukaan naamioitu ampuma-ase voi olla esimerkiksi kävelykepikeksi tai sateenvarjoksi naamioitu kivääri (HE 183/1997).

3.2 Deaktivoitut aseet

Ampuma-ase on deaktivoitu, kun sen osa on tehty pysyvästi toimintakelvottomaksi, eli ampuma-asetta on muokattu rakenteellisesti niin, että sillä ampuminen ei ole mahdollista. Ampuma-aseasetuksen mukaan ampuma-aseen osaa pidetään deaktivoituna, kun siihen tehtyjen muutosten jälkeen ampuma-ase ei enää sovellu käytettäväksi siinä tarkoituksessa, mihin se on suunniteltu. Muutosten tulisi myös edellyttää pysyvyyttä, ettei ampuma-asetta olisi mahdollista saattaa takaisin ampumakuntoon ilman ammattilaisen pätevyyttä. (POHA 2010/17.)

4 POLIISIN TEHTÄVÄT AMPUMA-ASEISIIN LIITTYEN

Poliisilain 1 luvun 1§:ssä toisen momentin mukaan poliisin tehtäviin kuuluu hoitaa lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetyt tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiirinsä kuuluvalle apua. Laissa lupahallinnon tehtävät on säädetty poliisin hoidettavaksi, kun yleinen järjestys ja turvallisuus sitä edellyttävät. Ampuma-aseluvat kuuluvat näihin tehtäviin. (Rantaeskola 2014, 24.)

Suomessa poliisihallitus myöntää ase-elinkeinoluvat, luvat kaupalliseen vientiin ja siirtoon. Lisäksi poliisihallitus myöntää luvat ERVA-aseiden hankkimiseen ja asekeräilijähyväksynät. Suomessa alueelliset poliisilaitokset puolestaan myöntävät hakijoille luvat ampuma-aseiden hankkimiseen ja hallussapitoon. (Sisäministeriö). Lisäksi poliisi hoitaa yleisesti ampuma-aseisiin liittyvän valvonnan ja hoitaa kaikki ampuma-aseisiin liittyvät tehtävät.

Suomessa takavarikoitiin vuonna 2020 ampuma-aseita yhteensä 5137 kappaletta (taulukko 3). Tähän määrään sisältyy kaikki ampuma-aseet, niiden luvanvaraiset osat sekä deaktivoidut ampuma-aseet. Suomessa on lukumäärältään eniten haulikoita (taulukko 1a), mutta määrällisesti niitä on takavarikoitu toiseksi eniten vuosina 2019 ja 2020 (taulukko 4). Kahden vuoden otannasta ei voi vielä suuria päätelmiä tehdä, mutta alla olevista taulukoista on nähtävissä ampuma-aseiden takavarikoinnin määrien lisääntyminen, jokaisen ampuma-asetyyppin kohdalla.

Esine takavarikko lkm	2019	2020	2021	Summa
14 AMPUMA-ASEET	4 361	5 137	103	9 601

Taulukko 3. Ampuma-aseiden takavarikko määrät ajalta 2019-13.1.2021. (Polstat 13.1.2021)

Esine takavarikko lkm	2019	2020	2021	Summa
14 AMPUMA-ASEET				
PISTOOLI	822	875	22	1 719
KIVÄÄRI	483	640	13	1 136
HAULIKKO	720	853	23	1 596
REVOLVERI	171	225	6	402
PIENOISKIVÄÄRI	228	295	2	525
PIENOISPISTOOLI	80	92	2	174
PIENOISREVOLVERI	30	33	1	64
SINKO	1	3	0	4
KONEKIVÄÄRI	0	1	0	1
KONEPISTOOLI	22	24	0	46
MUSTARUUTIASE	15	18	0	33
RYNNÄKKÖKIVÄÄRI	0	1	0	1
Summa	2 572	3 060	69	5 701

Taulukko 4. Erinäisiä ampuma-aseita ja niiden takavarikko määrät ajalta 2019-13.1.2021. (Polstat 13.1.2021)

5 PRODUKTI

Tässä luvussa käsittelemme produktimme etenemistä ja sen eri työvaiheita. Luvun alussa käsittelemme produktin suunnittelua, mistä siirrymme toteutukseen ja sen etenemiseen. Luvussa käsittelemme, kuinka valitsimme ja kokeilimme merkitsemistavan, jolla voidaan osoittaa ampuma-ase tarkastetuksi. Luvussa käsittelemme myös, mitä päädyimme käyttämään ampuma-aseiden merkitsemisessä ja mitkä asiat vaikuttivat tähän. Lisäksi käsittelemme oppaan kokeilua ja kokeiden lopputuloksia.

5.1 Suunnittelu

Keskustelimme ensimmäisen kerran työmme produktista ja kuinka toteuttaisimme sen työharjoitteluun liittyvän lähiopetuksen aikana. Olimme molemmat pohtineet alustavasti, minkälainen produktin pitäisi suuriinpiirtein olla ja näkemyksemme kohtasivat asiasta. Molemmilla oli ajatuksena tehdä taskuun sopiva A5 kokoinen ohjevihko, joka kulkisi kätevästi partion taskussa ja partioautossa.

Ajatuksena meillä on kertoa selkeästi ja yksinkertaisesti kohta kohdalta, miten jokainen toimenpide kuuluu suorittaa. Tekstiä tukemassa olisi toimenpidettä vastaavat kuvat ja kuviin olisi jotenkin merkitty toimenpidettä vastaava tekeminen. Esimerkiksi ympyröity lipassalpa ja luistin taakse vetäminen osoitettu nuolella.

Kuvien ottamisen lisäksi mietimme pitäisikö prosessi myös tallentaa videolle. Tällöin prosessi olisi myös helpompi ymmärtää, kun jokaisen kohdan ja siirtymän pystyy seuraamaan. Työn saisi silloin helposti esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoululle opetusmateriaaliksi ja sähköisesti kaikkien saataville. Pääpaino työssämme on kuitenkin oppaassa, joka kulkee partion mukana. Lisäksi saimme Kouvolan poliisiasemalta ehdotuksen kehittää jonkinlaisen merkin, jolla poliisi pystyy toteamaan koskematta itse ampuma-aseeseen, että joku on jo tarkistanut ampuma-aseen. Työturvallisuuden takia on tärkeää varmistaa aseiden turvallisuus ennen sen käsittelyä. Meidän olisi tarkoitus kehittää joku fyysinen merkki, joka osoittaa aseiden varmistetuksi ja estää fyysisesti sen virittämisen ampumakuntoon.

Mietimme ensimmäisenä pitkää nippusidettä, mutta se ei olisi todennäköisesti kovin käytännöllinen varsinkaan pitkäpiippuisten ampuma-aseiden kanssa. Tämän jälkeen keksimme käyttää narua. Narurulla kulkisi helposti partion mukana ja siitä saisi leikattua tarvittavan pituisen pätkän ampuma-aseesta riippumatta. Pohdimme, että narun tarvitsee olla tarpeeksi kestävä ja paksua kestääkseen ja estämään fyysisesti ampuma-aseiden virittämisen ampumakuntoon ja ampuma-aseiden laukaisemisen.

Narun koetta varten tarkoituksenamme on käyttää Kouvolan poliisiasemalla olevia deaktivoituja aseita, jotka toimivat ampuma-aseen tavoin, mutta niillä ei pysty fyysisesti ampumaan patruunaa. Deaktivoitujen aseiden rakenne ja toimintatapa vastaa siis täysin normaalia ampuma-asetta. Näistä deaktivoituista aseista on tarkoitus myös ottaa kuvat produktia varten. Tarkoituksena on kuvata ja käydä läpi yleisimmät Suomessa poliisin haltuun ottamat ampuma-aseet.

Mietimme alustavasti, että vihkoon tulisi ensimmäiselle sivulle sivuluettelo, josta pystyy helposti tarkistamaan käsillä olevan ampuma-aseen turvalliseksi saattamisen ohjeet. Pohdimme myös mahdollista värikoodattuja sivuja, jokaisen ampuma-aseen kohdalta. Mietimme mikä olisi järkevin tapa toteuttaa opas. Jokaisen ampuma-aseen kohdalla ensimmäiselle sivulle pelkästään tekstimuodossa oleva ohjeistus ja toimenpidettä vastaavan kuvan kohdalle numeroitu ohjeistus järjestyksessä. Toisena vaihtoehtona on kuvan ala- tai yläpuolelle ohjeistus tekstin muodossa. Kolmas ja varmaan lopullinen vaihtoehto on näiden yhdistelmä. Kuvien sijoittamisen kanssa on lisäksi mietinnässä, kuinka monta kuvaa voimme asettaa sivulle ja varmistua, että kuva pysyy selkeänä ja ymmärrettävänä.

Pohdimme myös produktin ensimmäisen version esittelyä muutamille henkilöille jo ennen toista opinnäytetyö seminaaria. Kysyisimme tässä vaiheessa henkilöiden mielipidettä ja mahdollisia kehityskohteita oppaastamme. Palautteen perusteella voimme muokata ja korjata produktista toimivamman.

5.2 Toteutus

Aloitimme produktin toteutuksen käymällä suunnitelmaamme läpi koronatilanteen mukaisesti etäpalavereissa. Tähän vaikutti toki myös se, että meillä oli useamman sadan kilometrin etäisyys, joka tuottaa tietynlaisia logistisia ongelmia. Palavereissa kävimme läpi vielä lopullisen ideamme kuvien ottamista varten, pohdimme mahdollisia kuvauspaikkoja ja mahdollisuuksia kuvien ottamisen kannalta. Olimme koettaneet yksinään kuvaamista ampuma-ase toisessa ja kamera toisessa kädessä. Tämä kuvausmetodi ei oikein toiminut ja tarkkojen kuvien ottaminen oli jo itsessään vaikeaa ja haavainnollistavien jo lähes mahdotonta. Tämä koe osoitti, että tarvitsemme kameralle jalustan ja etälaukaisimen tai mielellään toisen ihmisen kuvaamaan. Päädyimme lopulta kuvaamaan Kouvolassa sijaitsevalla ampumaradalla. Valintaan vaikutti se, että sinne oli helpointa saada kuvauksissa käytetyt ampuma-aseet sekä niiden käsittelyturvallisuus oli siellä helpoin varmistaa. Kuvauspaikan valinnan päädyttyä Kouvolaan jakautui työvastuu luonnollisesti siten, että Kouvolassa olevalle jäi vastuu kuvauksista ja niiden toteutuksesta, kun toinen keskittyi enemmän kirjalliseen puoleen sekä produktin ulkoasuun. Suunnittelussa olimme kuitenkin säännöllisesti yhteydessä ja molemmat toivat omat näkemyksensä produktiin valittaviin kuviin.

Aloitimme produktin kuvien ottamisen kokeilemalla, voiko ampuma-aseen varmistaa narulla ajatuksemme mukaisesti. Ajatuksenamme oli, että piipun läpi vedettävä naru ei ole ainoastaan visuaalisena osoittamassa, että ampuma-ase on tarkastettu jonkun toimesta vaan myös se, että naru estäisi fyysisesti ampuma-aseen lataamisen. Alkuperäisessä ajatuksessamme emme olisi ottaneet narulla varmistettua ampuma-asetta produktin ohjeeseen kuvana ollenkaan mukaan. Myöhemmissä palavereissa kuitenkin päädyimme tähän ratkaisuun, jotta tämä varmistustyylisi saisi enemmän näkyvyyttä. Sen tarkoituksena on myös herättää produktia käyttävän ajattelemaan jotakin varmistuskeinoa latauksen estämiseksi sekä osoittamaan, että ampuma-ase on tarkastettu, vaikka soveltuvaa narua ei olisi.

Haimme produktin toteuttamista varten tutkimusluvan Kaakkois-Suomen poliisilaitokselta. Lupanumero POL-2020-88832. Tutkimusluvassa haimme lupaa haastatella Kouvolan pääpoliisiaseman asetarkastajaa sekä suorittaa kokeen kahdella koehenkilöllä. Koehenkilöillä koeponnistimme oppaan.

5.2.1 Narun valitseminen

Ensimmäisenä kuvauspäivänä kuvasimme merkitsemisessä käytettävän narun toimivuutta pistoolilla. Kokeilua varten valitsimme kolme eripaksuista narua, joita vertailimme käytännöllisimmän vaihtoehdon löytämiseksi. Narun ensisijainen tarkoitus on estää patruunan pesittyminen piippuun. Tarkoitus on, että naru tukkii piipun siten, ettei patruuna mahdu pesittymään piippuun samanaikaisesti narun kanssa. Toissijaisena tarkoituksena on luistin tai lukon liikkeen estäminen, jotta se ei voisi liikkua kokonaan etuasentoon. Kolmantena tarkoituksena narulla on olla merkinä siitä, että ampuma-ase on jo jonkun toimesta tarkastettu ja varmistettu. Ampuma-aseen turvalliseksi varmistaminen on kuitenkin jokaisen käyttäjän omalla vastuulla.

Naruja (kuva 6) valittaessa oli ajatuksenamme, että narua olisi vain yhtä kokoa ja sillä varmistettaisiin ampuma-aseet pienoiskivääristä haulikkoon. Tämä voi mahdollisesti tuottaa haasteita narulle. Sillä pienoiskiväärin piipun halkaisija on vain alle kuusi millimetriä, kun taas haulikon piipun halkaisija voi olla reilusti yli kymmenen millimetriä. Tarkoituksena siis olisi, että molemmat ampuma-aseet varmistettaisiin samantyyppisellä narulla.

Näillä kriteereillä päädyimme valitsemaan kolme narua, jotka olivat paksuudeltaan 2 mm (ruskea), 3,12 mm (keltainen) ja 4 mm (oranssi/harmaa). Oletuksena oli luonnollisesti, että mitä paksumpi naru, sitä paremmin se toimii. Paksuimmaksi naruksi valikoitui 4 mm naru sen vuoksi, että sen pitäisi vielä mahtua ongelmitta .22 kaliiperisen ampuma-aseen piipusta läpi.

Kuva 6. Käytetyt narut (Kuva: Patrik Lapinlampi)

5.3 Narun ensimmäinen kokeilu

Suoritimme narun kokeilun kahdessa osassa pääosin 9 mm pistoolilla, jolla pääsimme kokeilemaan hyvin narun ensisijaisen- ja toissijaisen toimintatarkoituksen. Ensimmäisellä kokeilukerralla keskityimme ainoastaan pistooliin. Silloin valikoitui narun paksuus, jota kokeilimme myöhemmin toisella kokeilukerralla muihin ampuma-aseisiin ja varmistimme, että naru toimii myös niissä tarkoitetulla tavalla.

5.3.1 2 mm narun kokeilu

Ensimmäisenä kokeilimme ohuimman narun toimivuutta. Naru toimi ensisijaiseen toimintatarkoitukseen oikein hyvin ja esti patruunan pesittymisen piippuun (kuva 7). Toissijaiseen toimintatarkoitukseen naru oli liian ohut, eikä se estänyt lainkaan luistin liikkumista (kuva 8). Kokeessa huomasimme, että narun värytys ei ollut sopiva tarkoitustamme varten, sillä ruskea naru erottui huomattavasti huonommin muihin kokeiltaviin naruihin verrattuna. Toinen koehavainto oli se, että naru ei ollut kovin jäykkää. Tämä aiheutti ongelman narua pujottaessa ampuma-aseen piipusta, koska naru takertui piipun sisäpintaan.

Kuva 7. 2 mm naru (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuva 8. 2 mm naru luisti edessä (Kuva: Patrik Lapinlampi)

5.3.2 3,12 mm narun kokeilu

Seuraavaksi kokeilimme 3,12 millimetriä halkaisijaltaan olevan narun. Naru toimi ensimmäiseen toimintatarkoitukseen hyvin ja esti patruunan pesittymisen piippuun (kuva 9). Myös toissijaiseen toimintatarkoitukseemme naru soveltui hyvin ja se oli tarpeeksi paksu estämään luistin liikkumisen eteen (kuva 10). Tämä naru oli myös huomattavasti jämekämpi edeltävään kaksi millimetriä paksuun naruun verrattuna ja oli sen vuoksi helpommin pujotettavissa piipusta läpi. Myös kirkkaan keltainen väri sopi paremmin tarkoitukseemme, sillä se oli hyvin havaittavissa ampuma-aseesta.

Kuva 9. 3,12 mm naru (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuva 10. 3,12 mm naru luisti edessä (Kuva: Patrik Lapinlampi)

5.3.3 4 mm narun kokeilu

Viimeisenä kokeilimme paksuimman eli neljä millimetriä paksun narun. Ensisijaiseen toimintatarkoitukseen naru toimi erittäin hyvin ja esti tehokkaasti patruunan lataamiseen piippuun (kuva 11). Myös toissijaiseen toimintatarkoitukseen naru toimi hyvin ja luisti jäi selvästi narun varaan (kuva 12). Naru oli väriltään kaksivärinen, jossa oli oranssia ja harmaata. Väryitys oli oiva herättämään huomiota, joten myös tätä tarkoitusta varten tämä naru oli sopiva. Näiden vuoksi neljän millimetrin paksuinen naru valikoitui tuotteeksi opastamme varten.

Kuva 11. 4 mm naru (Kuva: Patrik Lapinlampi)

Kuva 12. 4 mm naru luisti edessä (Kuva: Patrik Lapinlampi)

5.4 Narun toinen kokeilu

Toisella kokeilukerralla käytimme ainoastaan ensimmäisellä kerralla valikoitunutta neljän millimetrin paksuista kaksiväristä narua, joka ensimmäisen kokeilukerran perusteella oli sopivin käyttötarkoitustamme varten. Tällä koekerralla kokeilimme narua revolveriin, lippaalliseen kertatulikivääriin ja haulikoihin. Haulikoista kokeiltavana oli taittuvapiippuinen haulikko, pumppuhaulikko sekä itselataava haulikko.

Ampuma-aseita valikoidessa kokeilua varten Kouvolan pääpoliisiaseman asetarkastaja ehdotti alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen viemään naru piipun sijaan lipaskuilun ja hylsynpoistoaukon kautta. Tämä lyhensi reilusti tarvittavan narun määrää varsinkin pitkien ampuma-aseiden kohdalla. Uusi suunnitelma myös mahdollistaisi nippusiteen käytön narun sijaan. Nippusiteet karsiutuivat aiemmin pois, koska tarpeeksi pitkiä nippusiteitä ei ole välttämättä saatavilla ja niiden mukana pitäminen ei ole käytännöllistä. Uudella idealla mahdollisesti 20–30 senttimetriä pitkä nippuside voisi olla riittävä niin pistooliin kuin lippaalliseen kertatulikivääriin ja haulikkoon. Merkitsemistavan kokeilu narulla oli jo kuitenkin niin pitkällä, että päätimme vielä tässä vaiheessa jatkaa merkitsemistavan kokeita jo valikoituneella narulla.

5.4.1 Kokeilu revolverilla

Naru kokeiltiin produktia varten pienoisrevolverilla, jossa oli kiinteä rulla. Naru toimi kokeessa suunnitellulla tavalla. Ainoana ongelmana oli kiinteä rulla. Kiinteässä rullassa narua ei saatu piipun kohdalla olevan patruunapesän läpi. Tällöin teoriassa kyseisessä kohdassa voisi olla patruuna, vaikka ampuma-ase on merkitty tarkastetuksi. Oppaassa kuitenkin opastetaan tarkistamaan koko rulla ja opastetaan pujottamaan naru vasaran ympäri, jolloin naru estää vasaran toiminnan ainakin teoreettisesti. Kokeessa vasaran ympäri kierretty naru esti tehokkaasti vasaran toiminnan, jolloin ampuma-aseella ei olisi kyetty ampumaan, vaikka rullassa olisikin ollut patruunoita. Aukeavalla rullalla varustettu revolveri voitaisiin merkitä narulla siten, että rullan paluu paikalleen estettäisiin narulla, jolloin merkintä olisi vielä tehokkaampi.

5.4.2 Kokeilu lippaallisella kertatulikiväärillä

Kokeemme pisimpiä ampuma-aseita olivat lippaalliset kertatulikiväärit. Näiden kohdalla uudistunut ajatus narun sijoituksesta lipaskuilun ja hylsynpoistoaukon kautta tuotti suurimmat säästöt narussa tinkimättä merkitsemistavan toiminnasta. Lippaallisen kertatulikiväärin kohdalla naru esti tehokkaasti lukon liikkeen samalla estäen lippaan asettamisen paikalleen. Vaikka naru ei tässä uudistuksessa tyyliässä menekään piipun kautta ja piippuun voisi jäädä, tai sinne voitaisiin asettaa patruuna tarkistuksen jälkeen. Ampuma-aseen laukaiseminen olisi silti huomattavan hankalaa. Uu-

nessa tavassa naru estää lukon liikkeen ja siten iskurin osumisen patruunan pohjaan. Tällöin ampuma-aseen laukaisu vaatisi jo jonkin tasoista tarkoitusta, eikä tahallisen laukauksen estäminen ole narun tarkoitus.

5.4.3 Kokeilu haulikoilla

Narua kokeiltiin kolmella toimintatavoiltaan poikkeavilla haulikoilla, joita olivat taittuvapiippuinen, lippaallinen kertatuli eli pumppuhaulikko sekä itselataava eli automaattihaulikko.

Ensimmäisenä kokeilussa oli taittuvapiippuinen haulikko, johon uutta ajattelutapaa narun sijoittamiselle ei suoraan voitu toteuttaa. Emme kuitenkaan halunneet päätyä narun vetämiseen piipun kautta, vaan halusimme pitää yhä mahdollisena helpon siirtymisen lyhyempään nippusiteeseen, mikä kuitenkin todennäköisemmin on produktin käyttäjän saatavilla. Päädyimmekin taittuvapiippuisen haulikon kohdalla sitomaan narun siten piipun taittokohdasta, että se esti piipun taittumisen takaisin. Silloin iskurinpohja ja patruuna eivät kohtaakaan, vaikka piipussa olisi patruuna ja ampuma-ase yritettäisiin laukaista. Tämänkin kohdalla laukaisu vaatisi jo yritystä eikä tarkoituksellisen laukaisun estäminen ollut narun tarkoitus.

Toisena kokeiluun tuli pumppuhaulikko, johon uudistunutta tyyliä voitiin soveltaa. Pumppuhaulikossa ei ole samanlaista lipaskuilua kuin esimerkiksi kiväärissä, mutta narun sai sidottua latausluukun ja hylsynpoistoaukon kautta siten, että se esti ampuma-aseen toiminnan. Kokeessa huomionarvoista oli, että naru piti sitoa tiukasti, jotta se toimi halutulla tavalla. Jos naru jätti löysälle, ei se aina estänyt ampuma-aseen toimintaa ja ampuma-ase oli mahdollista virittää, vaikka naru oli paikallaan. Kokeessa luisti ei kuitenkaan päässyt täysin eteen emmekä saaneet kokeiluun ampuma-asetta, jolla olisimme voineet kokeilla, mitä olisi tapahtunut, jos ampuma-aseessa olisi ollut oikeita patruunoita latausharjoituspatruunan sijasta. Pumppuhaulikon kohdalla varmistus ei siis ollut yhtä varma, kuin edeltävien kokeiltujen ampuma-aseiden kohdalla ja narun kanssa oli mahdollisuus virheeseen. Produktissa kuitenkin opastetaan ampuma-aseen tyhjentämiseen ja tarkastamiseen, jolloin mielestämme olisi silti syytä myös tämän ampuma-aseen kohdalla sisällyttää oppaaseen narun sitominen, vaikka sen tarkoitus ei olisi muuta, kuin olla merkinä ampuma-aseen tarkastamisesta.

Viimeisenä kokeessa ollut automaattihaulikko oli hyvin samankaltainen kuin pumppuhaulikko ja naru sidottiin pohjan latausaukon ja hylsynpoistoaukon kautta. Kokeen perusteella automaattihaulikon kohdalla narun sitominen tarpeeksi kireälle oli myös edellytys, että se toimii halutulla tavalla. Kuten pumppuhaulikossa, myös automaattihaulikossa on mielestämme silti syytä sisällyttää narun asettaminen tarkistettuun ampuma-aseeseen vähintään merkitsemään, että ampuma-ase on tarkastettu.

5.5 Produktin kokeiluversio

Koeponnistimme produktimme ensimmäistä versiota kahdella koehenkilöllä, joilla on ampuma-aseista vain vähäistä kokemusta. Kyselimme heiltä myös mielipiteitä ja korjausehdotuksia produktistamme ja palautteen perusteella muokkasimme ohjeita ulkopuoliselle ymmärrettävimmiksi. Kokeeseen osallistuneet henkilöt saivat itselleen tulostetun oppaan ja pääsivät kokeilemaan, onnistuivatko he tekemään oppaassa esiintyvät ampuma-asetyypit vaarattomaksi sen avulla. Kokeeseen osallistuneet eivät olleet ennen koetta päässeet tutustumaan oppaaseen eikä heitä ohjattu sen suhteen ennen koetta. Koetilaisuuteen valittiin myös eri ampuma-aseet, kuin itse oppaassa. Ampuma-aseet, joita kokeessa käytimme, olivat deaktivoituja ja käytetyt patruunat latausharjoituspatruunoita. Koe suoritettiin yksitellen eivätkä kokeeseen osallistuneet henkilöt nähneet toistensa suorituksia.

5.5.1 Produktin kokeilu

Kokeeseen osallistuvat henkilöt suoriutuivat ampuma-aseiden vaarattomaksi tekemisestä pääsääntöisesti hyvin. Muutamia ongelmia kuitenkin esiintyi ja näiden perusteella kehitimme produktia. Yleisesti kehittämiskohtana oli sanamuodot. Jotta opas on selkeämpi ja helpompi ymmärtää, korjasimme sanamuotoja ja lisäsimme muutamia tarkentavia kohtia ja lisäyksiä. Suurempana ongelmana oli revolverin kohdalla oppaassa epäselvä kohta, joka johti väärän opastuksen seuraamiseen. Revolvereissa on siis kaksi eri toimintatapaa lippaana olevan rullan suhteen. Revolverin opastuksessa tämä selitettiin vasta myöhemmässä vaiheessa, jonka vuoksi molemmat kokeeseen osallistuvat henkilöt lähtivät aluksi toteuttamaan väärällä toimintamallilla olevaa opastusta.

Kokeen jälkeen pyysimme kokeeseen osallistuneilta henkilöiltä kehitysehdotuksia ja ideoita, minkä lisäksi seurasimme kokeen suoritusta ja kirjasimme havaintoja kokeen toteutuksesta. Kehitysehdotuksissa erityisesti toivottiin kuvia laajasti eri ampuma-aseista sekä ase käsittelystä. Molemmat toiveet olivat haastavia osaltamme toteuttaa, sillä on mahdotonta käsitellä jokainen ampuma-ase erikseen omalla opastuksellaan. Tämä olisi myös epäkäytännöllistä, sillä opas olisi tällöin valtavan suuri ja oikean opastuksen löytäminen olisi jo itsessään hankalaa. Ase käsittelyn kohdalla ongelma on hyvin samankaltainen, sillä ase käsittelystä eri ampuma-aseiden kohdalla voisi tehdä jo itsessään oman oppaan. Pyrimme parantamaan opasta päivitettyillä kuvilla, joissa ampuma-aseet ovat selkeämmin kädessä. Tällöin oppaan käyttäjä voi ottaa mallia, miten pitää ampuma-asetta kädessään. Oppaan ei kuitenkaan ole tarkoitus olla opas ase käsittelystä yleisiä oppeja tarkemmin.

Kokeen aikana ja lopussa huomattiin, että kokeeseen osallistuneet henkilöt eivät olleet laittaneet käytössä ollutta naruja tarpeeksi kireälle, jolloin naru ei aina toteuttanut tarkoitustaan. Eli estää ampuma-asetta saattamista ampumakuntoon. Myös solmun solmimisen kanssa oli ongelmia, jolloin

solmu jäi liian löysälle ja olisi saattanut esimerkiksi kuljetuksen aikana aueta. Teimme tästä ehdottomasti suurimman korjauksen ja päätimme vaihtaa merkitsemisessä käytetyt narut lyhyisiin nippusiteisiin. Lyhyitä noin 20–30 senttimetrin pituisia nippusiteitä käyttäessä virheen mahdollisuus pienenee ja niitä on kätevämpi käyttää ja kuljettaa mukana. Nippusiteitä käyttäessä ei myöskään tarvitse saksia tai muita välinettä. Narua käyttäessä havaitsimme myös, että narun leikkaamista ja mittaamista varten on ampuma-ase laskettava käsistä. Myös tässä nippuside on käyttäjäystävällisempi ja nippusiteen voi asettaa ampuma-aseeseen luopumatta missään vaiheessa tarkistettava ampuma-aseesta. Nippusiteitä on myös paremmin saatavilla ja useat poliisit kantavat mukanaan esimerkiksi käsirautojen sijaan käytettäviä nippusiteitä, joita voi tarvittaessa käyttää myös oppaamme mukaisesti.

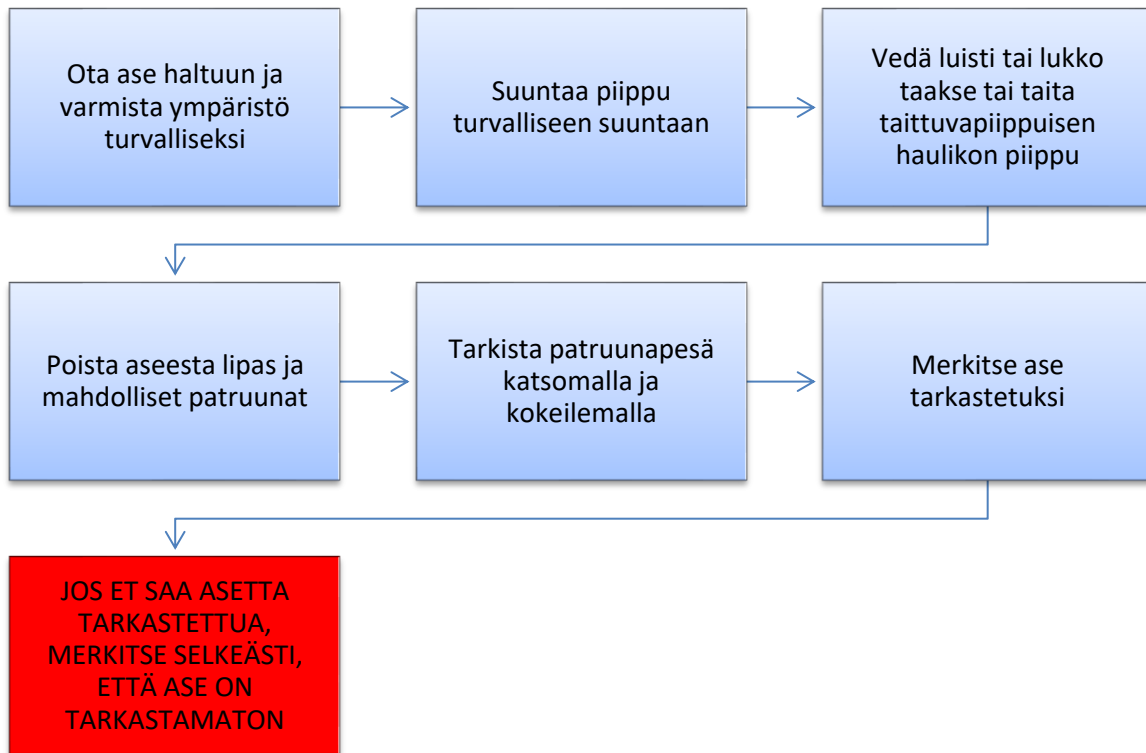
5.5.2 Kokeen johtopäätökset ja päätyminen nippusiteeseen

Produkti oli kokeen tuloksen perusteella melko hyvällä mallilla ja kirjallinen osuus oli pieniä viilauksia vaille valmis. Suurempia korjauksia tuli merkitsemisessä olleen narun vaihtuminen nippusiteeseen. Tämä ei kuitenkaan aiheuttanut valtavaa urakkaa, koska merkitsemistavan aiemmat kokeet narun kanssa oli toteutettu sitä silmällä pitäen, että merkitseminen voitaisiin tehdä mahdollisesti nippusiteellä. Tämän ansiosta uusien kuvien ottamisen yhteydessä oli helppoa varmistaa, että merkitsemisessä käytetty nippuside toimi odotetulla tavalla. Olimme myös jo muutoinkin päättäneet ottaa uudet kuvat produktiin, joten kuvat nippusiteiden kanssa onnistuivat sujuvasti samalla.

5.6 Vuoropuhelu asetarkastajan kanssa

Emme varsinaisesti haastatelleet Kouvolan pääpoliisiaseman asetarkastajaa tätä opinnäytetyötä varten istumalla kertaalleen alas ja esittäen kysymyksiä aiheeseen liittyen, vaan kysyimme häneltä opastusta ja varmistusta ampuma-aseista ja niiden toiminnasta. Haastattelu oli enemmän keskustelua ampuma-aseiden käsittelystä ja niiden toiminnasta, kun osapuolilla vain oli aikaa. Internet on täynnä materiaalia, kuinka ampuma-aseita tulisi käsitellä, mutta halusimme kuitenkin saada asiasta asiantuntijan mielipiteen ja siihen asetarkastaja oli ainoa saatavilla oleva vaihtoehto. Asetarkastaja, jonka kanssa keskustelimme opinnäytetyötä varten, on itse pitänyt aiheesta useita koulutuksia, joten hänellä oli selkeä näkemys asiasta.

Kouvolan pääpoliisiaseman asetarkastajalta saadun opastuksen ja meidän itse saamamme ampuma-aseisiin liittyvän koulutuksen pohjalta teimme rautalankamallin (kaavio 1), jota noudattamalla ampuma-aseen saa poistettua vireestä ja siitä saa poistettua lippaan ja mahdolliset patruunat turvallisesti. Keskustelujen pohjalta rajasimme myös opinnäytetyön aiheen nykyisen malliseksi.

Kaavio 1. Rautalankamalli (Kaavio: Juho Järvinen)

Pyrimme pitämään rautalankamallimme yksinkertaisena. Sen vuoksi se ei pysty vastaamaan kaikkien ampuma-aseiden osalta välttämättä parasta toimintamallia. Tämän vuoksi suosittelemme oppaan käyttäjää tarkastamaan oppaasta tarkemman opastuksen oikean ampuma-asetyyppin kohdalta. Rautalankamalli antaa kuitenkin yleisen pohjan ja -mallin, kuinka ampuma-ase tehdään vaarattomaksi.

5.7 Turvallisuus

Produktia varten suoritettavat kuvaukset toteutettiin Kouvolassa sijaitsevalla ampumaradalla, jossa kaikilla kuvauksiin osallistuneilla oli kuulosuojaimet, suojalasit ja suojaliivit kuvausturvallisuuden vuoksi. Kuvia varten käytettiin lähinnä deaktivoituja aseita, mutta myös muutamia toimintakuntoisia tiettyjen havainnollistavien kuvien sekä merkitsemistapaa varten suoritettujen kokeiden vuoksi. Kokeissa selvitimme merkitsemisessä käytettyjen naruja sekä nippusiteiden toiminnan. Toimintakuntoisilla ampuma-aseilla kuvatessa ampuma-aseet ensin varmistettiin ja niissä käytettiin latausharjoituspatruunoita silloin, kun havainnollistavien kuvien tai kokeiden kannalta oli oleellista, että ampuma-aseessa oli patruuna. Oikeita patruunoita ei käytetty kuvauksissa eikä kokeissa lainkaan turvallisuuden vuoksi.

6 POHDINTA

Tässä luvussa pohdimme opinnäytetyömme etenemistä ja sen onnistumista. Lisäksi pohdimme omaa ammatillista kehitystämme ja, kuinka tekemäämme opasta voisi mahdollisesti kehittää jatkossa.

6.1 Opinnäytetyön tekeminen

Jaoin tehtävät keskenämme siten, että toinen keskittyi lähinnä teoriaosuuden kirjoittamiseen sekä produktin visuaaliseen puoleen. Toisella meistä oli pääpaino kuvien ottamisessa, kokeiden toteuttamisessa ja niiden tulosten kirjaamisessa. Molemmat meistä osallistuivat tästä huolimatta kaikkeen työntekoon, mutta pääpainot jakautuivat kyseisellä tavalla. Pidimme myös säännöllisesti kahden viikon välein etäyhteydellä palaverin, jossa kävimme läpi, mitä olimme tehneet ja mitkä ovat tulevat tavoitteet. Sovimme palaverien lopussa, mitä tulemme tekemään seuraavaan palaveriin mennessä. Suunnittelimme palavereissa myös opinnäytetyön suuntaa, jotta olisimme samalla ajatuksella tekemässä työtä eteenpäin.

Mielestämme työnjako ja säännölliset palaverit onnistuivat loistavasti. Säännölliset palaverit sopivilla aikaväleillä pitivät ajatuksemme mukana opinnäytetyössä eikä se päässyt unohtumaan. Tämä mahdollisti paluun työn tekemiseen luontevasti, eikä meidän tarvinnut juuri kerrata, mitä olimme saaneet työssämme aikaiseksi. Palavereissa sovitut tavoitteet myös jaksottivat opinnäytetyötä sopivan pieniin paloihin.

6.2 Produktin eteneminen ja lopputulos

Produktin tuottaminen alkoi jo alkuvaiheessa palavereissa, joissa suunnittelimme karkean ulkoasun ja ajatuksen produktille. Jo aikaisessa vaiheessa lähdimme rajaamaan, mitä ampuma-aseita produktissa tulaisiin käsittelemään. Tästä meillä molemmilla olikin jo melko selkeä kuva, joka vielä varmistui POLSTA:n perusteella. Tilastotiedoilla varmistuimme yleisimmistä poliisin haltuun päätyvistä ampuma-aseista, jotka meillä on tarkoitus tässä opinnäytetyössä käsitellä. Näiden palavereissa sovittujen suunnitelmien ansiosta oli ensimmäiselle kuvauskerralle jo melko selkeä kuva siitä, millaisia kuvia produktia varten tulimme ottamaan. Ensimmäisen kuvauskerran jälkeen kokosimme produktin ensimmäisen version, jolloin alkoi hahmottua produktille sen viimeisin malli. Tässä olisi mahdollisesti voinut suunnitella kuvauksia enemmän, jotta uutta kuvauskertaa ei olisi tarvinnut toteuttaa. Mielestämme oli kuitenkin parempi tehdä ensin produktin kokeiluversio, jota sen edetessä täydentäisimme. Onnistuimme mielestämme tässä oikein hyvin ja olisi ollut lähes mahdotonta saada suunniteltua lopullinen opas nykyiseen muotoon ilman produktin ensimmäisiä versioita.

Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut ehdottoman tärkeää, että jo ensimmäisellä kuvauskerralla olisi ollut useampi henkilö mukana. Kuvien ottaminen yksin oli yksinkertaisesti liian haastavaa. Toisella kuvauskerralla oli apulainen mukana, jonka ansiosta kuvauksen suorittaminen oli huomattavasti helpompaa. Parannuksena olisi kuitenkin vielä se, että tarkistaisi kuvausten aikana tietokoneella kuvien onnistumisen eikä luottaisi ainoastaan kameran näytöllä näkyvään kuvaan. Haasteena oli, että emme pystyneet molemmat osallistua kuvauksiin pitkän välimatkan sekä vallitsevan COVID-19 pandemian vuoksi.

Mielestämme produkti onnistui kokonaisuutena erinomaisesti ja saimme laadittua hyvän sekä selkeän oppaan yleisimpiin ampuma-aseisiin, joita poliisi ottaa haltuun. Produktin visuaalinen lopputulos mahdollistaa oppaan tulostamisen kätevän kokoiseksi ja vihkomuotoon, jotta se on helppo pitää mukana tehtävillä. Mielestämme myös merkitsemistavan lopullinen ratkaisu ja päätyminen nippusiteeseen oli onnistunut, vaikka merkitseminen olikin pitkään suunniteltu narulla toteutettavaksi. Nippusiteen valinta oli järkevä ja perusteltu ratkaisu.

Tekemäämme opasta ei ole hyväksytty poliisihallituksen viralliseksi oppaaksi, kuinka ampuma-aseita kuuluisi käsitellä ja kuinka ne pitäisi varmistaa. Annamme oppaan kuitenkin poliisiorganisaatiolle käytettäväksi sellaisenaan tai jatkokehittämistä varten.

6.3 Kehitysmahdollisuudet

Olemme tyytyväisiä tekemäämme oppaaseen ja se on mielestämme onnistunut. Työtä tehdessä meille kuitenkin kehittyi ideoita, joilla opasta voisi jatkossa kehittää. Nämä kehitysideat voisivat tulevaisuudessa olla esimerkiksi uusia opinnäytetöitä.

Työtä tehdessämme pohdimme mahdollisuutta valokuvaamisen lisäksi tallentaa jokaisen ampuma-asetyyppin toimenpiteen videotallenteelle. Videolta saa aina paremman kuvan tapahtumista, verrattuna pelkkään kuvaan ja tekstiin. Liikkuvasta kuvasta pystyy paremmin havainnollistamaan, kuinka ampuma-asetta kuuluisi käsitellä, ja näin opastusta olisi helpompi ja selkeämpi seurata. Jätimme itse kuitenkin kyseisen tavan pois työstämme resurssien johdosta. Videotallenteen saisi myös helposti jakoon internetin välityksellä poliisiorganisaatiossa. Videon voisi tarpeen tullen käydä katso-massa esimerkiksi Moodlesta ja sitä pystyisi mahdollisesti hyödyntämään poliisin perustutkinnon aikana käytävässä koulutuksessa. Opetusta siirretään muutoinkin paljon verkkoon, varsinkin tällä hetkellä maailmalla olevan COVID-19 pandemian johdosta.

Tekemäämme opasta voisi myös mahdollisesti laajentaa käsittelemään useampaa ampuma-asetyyppiä. Meidän tekemämme opas käsittelee Suomen yleisempiä ampuma-aseita. Suomesta kuitenkin löytyy useampi ampuma-asetyyppi, joita oppaamme ei käsittele. Opasta voisi laajentaa esimerkiksi ottamalla käsittelyyn ERVA-aseet, ilmakiväärit, itsetehdyt- ja muut ampuma-aseet.

Opasta hyväksikäyttäen voisi myös kehitellä mallin koulutustilaisuudesta ja pitää sen pohjalta koulutuksen. Mallia voitaisiin mahdollisesti hyödyntää poliisissa peruskoulutuksen yhteydessä ja työpaikkakoulutuksissa.

6.4 Itsearviointi

Työtä tehdessämme tutustuimme laajasti laitostemme lupavalvonnan ampuma-asetarkastajiin ja heidän työhönsä. Työhön perehtyessä opimme myös itse paljon erilaisista ampuma-aseista sekä, kuinka ne tehdään vaarattomiksi tai puretaan. Meille tuli myös runsaasti vastaan erilaisia ampuma-aseita, joita olisi ollut mielenkiintoista käsitellä opinnäytetyössä, mutta jotka eivät valitettavasti sopineet rajaukseemme. Ampuma-aseiden vaarattomaksi tekeminen on mielestämme erityisen tarpeellinen ja hyödyllinen taito poliisin työssä. Opimme myös purkamaan monenlaisia ampuma-aseita. Vaikka sitä taitoa tarvitseekin vain murto-osa poliiseista, koemme sen olleen hyödyllistä oppimisemme kannalta. Produktia tehdessä oppimamme taidot ja tiedot antavat meille hyvät valmiudet, jos kohtaamme uramme aikana erikoisempia ampuma-aseita.

Ammatillisessa mielessä yhteistyö laajassa projektissa sekä sen suunnittelu, valmistelu ja toteutus ovat oivia oppimisalueita ajatellessa ammatillista kasvua. Opinnäytetyöhön verrattavissa olevaa projektia ei ole aiemmissa opinnoissa tullut kohdattua ja siinä kohdatut ongelmat ovat varmasti antaneet valmiuksia tulevaisuuden työtehtävien tuomiin haasteisiin. Erityisesti säännölliset palaverit ja niissä sovitut tavoitteet olivat yhteistyömme kulmakiviä, jotka mahdollistivat opinnäytetyön valmistuksen suunnittelussa ja sovitussa aikataulussa.

LÄHTEET

Ampuma-aselaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001#L1P2>

Aseiden luvanvaraiset osat, https://tulli.fi/documents/2912305/3048504/ampuma_aseet_aseen_luvanvaraiset_osat.pdf/d9be3b2d-bc04-4bcb-a69c-43bfcd4b643c/ampuma_aseet_aseen_luvtanvaraiset_osat.pdf, Luettu 6.12.2020

Hallituksen esitys, He 183/1997, <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1997/19970183#idp447232976>

Iltalehti 2019, <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/ce848037-11ba-47c9-8963-be3679374b06>, Luettu 9.2.2021

Keskipohjanmaa 2019, <https://www.keskipohjanmaa.fi/uutinen/583600>, Luettu 13.7.2020

Kouvolan pääpoliisiaseman asetarkastajan kanssa käydyt keskustelut

Mtv uutiset 2018, <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/fbi-n-tyontekija-heitti-voltin-baarissa-ase-putosi-ja-laukesi-osuen-sivullista-jalkaan-saa-jatkossakin-kantaa-asetta-oikeus-linjasi/6989802>, Luettu 9.2.2021

POHA 2010/17, http://www.aselaki.info/materiaalit/poliisi_deko-ohje_2010_suomi.pdf, Luettu 24.1.2021

Polstat, Poliisin tulostietojärjestelmä

Rantaeskola, Satu (toim.) 2014: Poliisilaki - kommentaari. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu

Sisäministeriö, <https://intermin.fi/poliisiasiat/ampuma-aseet>, Luettu 13.7.2020

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.–2. painos. Helsinki, Tammi.

Yle 2020, <https://yle.fi/uutiset/3-11440900>, Luettu 9.2.2021

LIITE

LIITE 1. Opas ampuma-aseiden vaarattomaksi tekemisestä